

Zájem o malé vodní elektrárny jde ke dnu. Jejich výstavbu ztěžuje složité stavební řízení

Jan Prokeš

jan.prokes@economia.cz

HN 28.7 2021

Podnikatel Viktor Korbek vyrábí v jihočeské Stráži nad Nežárkou fotovoltaické systémy a malé vodní elektrárny. Zatímco lidé měli vždy zájem spíše o solární panely na střechu svého domu, u podniků byla větší poptávka po vodních elektrárnách, které by mohly postavit na řece v blízkosti výrobní haly. Jedna malá vodní elektrárna z města nedaleko Třeboně se dokonce dostala až do Nepálu.

To však skončilo a o malé vodní elektrárny dnes v Česku nemá téměř nikdo zájem. „Poptávka je na dně, firmy do toho už druhým rokem nejdou. Návrh investice je teď vyšší než 30 let a to nikoho nezajímá,“ říká Korbek, jehož společnost Hydroservis-Union získala před dvěma lety v Jihočeském kraji titul Vodafone Firma roku.

Místo na elektrárny se tedy nyní zaměřuje především na solární systémy. „Teď na trh uvádíme úplně nový typ kombinovaného termicko-fotovoltaického panelu, který zvládne kromě výroby elektřiny také vytápět budovu,“ uvádí Korbek.

Zatímco až do roku 2017 v Česku pravidelně přibývalo i několik desítek malých vodních elektráren ročně, nyní jejich počet stagnuje. Aktuálně jich je v tuzemsku v provozu 1605, což je o 20 méně než ve zmíněném roce 2017. Jako malé vodní elektrárny se označují zařízení o výkonu do 10 MW. Jde přitom o tradiční zdroj energie, který v minulosti poháněl mlýny, pily nebo sklářské hutě. Ještě před druhou světovou válkou jich v Česku fungovalo kolem 15 tisíc, tedy desetkrát víc než nyní.

Důvodů, proč se do výstavby těchto zdrojů nikdo nehrne, je několik. Lidé, kteří v oboru podnikají, si nejčastěji stěžují na složitý proces stavebního řízení. „Výstavba malých vodních elektráren je dnes spíše pro nadšence, kteří chtějí vyrábět čistou energii. Ti jsou ale značnou částí společnosti kritizováni a čistota energie je zpochybňována neobjektivní argumentací,“ upozorňuje projektant elektráren Ivo Frýdl.

„Povolovací procesy jsou minimálně desetkrát horší než dříve,“ přidává se Korbek. Výrobu vodních

elektráren jeho Hydroservis-Union zachoval, avšak v podstatně menším objemu a místo domácího trhu se zaměřuje na export. „Vyvážíme je hlavně do Bulharska, tam ještě mají mozek v hlavě,“ říká podnikatel.

Vlastní elektrárnu si na řece Otavě před 15 lety postavil Robert Turinský. Získat stavební povolení mu tehdy trvalo čtyři roky. I přesto si myslí, že dnes je situace horší. „Ač se deklaruje, jak se budou využívat obnovitelné zdroje, tak obzvlášť ve vodní energetice stát hájí všechny ostatní veřejné zájmy. A jediný, kdo není chráněn, je investor, jenž chce za své peníze něco postavit. Naráží na neproniknutelnou hráz podminek, až v podstatě dojde k závěru, že to nejde,“ říká Turinský, který je i místopředsedou Svazu podnikatelů pro využití energetických zdrojů.

~
Stopku výstavbě nových elektráren nejčastěji vystaví orgány ochrany životního prostředí.

Každý, kdo se dnes rozhodne postavit si vodní elektrárnu, se musí připravit na složitý a zdoluhavý proces sbírání razítek. Prvním krokem je získat přístup na všechny pozemky. Kromě toho, na kterém bude stát elektrárna, jde také o území, kudy voda do elektrárny poteče, a také kudy následně povede z elektrárny kabel do elektrické přenosové sítě.

Vlastníky vodních toků jsou státní podniky Povodí. Podle Turinského se poměrně často stává, že jejich zástupci chtějí za pronájem pozemků o rozloze několika metrů čtverečních neadekvátně vysoké částky, třeba v podobě určitého podílu z výnosu za prodanou elektřinu.

Pak přijde na řadu samotné stavební řízení. Zde je klíčové získat především povolení k nakládání s vodami. Tedy svolení, kolik vody může elektrárna z řeky či potoka odebírat. Proti mohou být kromě ochránců přírody také různé spolky zastupující rybáře nebo vodáky.

Stopku výstavbě nových elektráren na vodním toku nejčastěji vystaví orgány ochrany životního prostředí. „Jejich přístup se v posledních letech zpřísňuje, nicméně spíše nepředvídatelně než systematicky,“ tvrdí advokát a odborník na vodní právo Zdeněk Horáček.

Dalším důvodem zamrzlé výstavby malých vodních elektráren může být také poměrně nízká výkupní cena elektřiny pro nově postavené elektrárny. „Oproti poklesu podpory stoupají ceny materiálů a lidské práce, které mají výrazný vliv na investiční a provozní náklady,“ míní projektant Frýdl.

Ministerstvo průmyslu a obchodu, pod nějž výroba energie z obnovitelných zdrojů spadá, na dotazy HN neodpovědělo.

Výkupní ceny elektřiny stanovuje Energetický regulační úřad. Lidé, kteří se rozhodli postavit elektrárnu na řece před 15 lety, získají letos za megawatthodinu elektřiny 3253 korun, pro elektrárny postavené letos platí výkupní cena 2741 korun. „Optický pokles výkupní ceny u nových elektráren proti těm stávajícím je dán tím, že těm stávajícím je výkupní cena v souladu se zákonem každoročně navyšována o dvě procenta,“ uvádí mluvčí úřadu Michal Kebort. Za nezájmem o výstavbu vodních elektráren vidí spíše fakt, že v tuzemsku ubývá míst, kde by malou vodní elektrárnu šlo postavit. „Potenciál jejich rozvoje je do značné míry vyčerpaný. Myšleno z hlediska možností, které nabízejí tuzemské vodní toky,“ říká Kebort.